

Focusactiviteit 11 mei: Site Kasteel van Roost en Antitankgracht in Haacht Erfgoed en natuur, hand in hand

Zowel het Kasteel van Roost als de Antitankgracht hebben een grote rol gespeeld in de geschiedenis van Haacht en maken op heden deel uit van het natuurgebied Antitankgracht.

Kasteel Van Roost

In de dertiende eeuw maakte de heerlijkheid Haacht deel uit van het 'Land van Rotselaar' en stond onder de invloed van de hertogen van Leuven. De heerlijkheid Roost, gelegen aan de zuidelijke oeverwal van de Dijle en langs de oude verbindingsweg tussen Leuven en Lier, was één van de drie zelfstandige enclaves binnen Haacht.

Archeologisch onderzoek heeft uitgewezen dat het Kasteel van Roost in het begin van de 14de eeuw werd gebouwd met recuperatiemateriaal (ijzerzandsteen) van een oudere burcht. Het Kasteel van Roost was een kleine, rechthoekige waterburcht, bestaande uit een poortdonjon (donjon = een verdedigbare toren) en een gelijktijdig gebouwde ringmuur. In verschillende fases werd er binnen de ringmuur een aantal residentieële gebouwen en nog een bijkomende versterkingsmuur opgetrokken. Het geheel werd omgeven door een brede slotgracht en was toegankelijk via een wegneembare houten brug. De aanleg van een gracht, waardoor de burcht een veiligheidsmarge van 50 tot 70m kreeg, houdt verband met de opkomst van verderdragend geschut dat in die periode na 200 passen (ca 70 m) niet veel onheil meer kon aanrichten. De slotgracht vormde een onregelmatige vierhoek.

Op de Ferraris-kaarten is het Kasteel van Roost duidelijk getekend.

In 1828 werd het kasteel afgebroken en het bijhorend neerhof brandde in 1833 af.

In de jaren 1982-1983 vond er een archeologisch onderzoek plaats op de site door Hagok, de Haachts Geschied- en Oudheidkundige Kring. Na de opgravingen zijn de funderingen weer onder de grond gestopt, de beste manier om ze te bewaren.

Op dit ogenblik zijn alleen delen van de buitenste slotgracht nog zichtbaar. Het noordelijke deel van de buitenste slotgracht is door de Antitankgracht doorsneden.

Antitankgracht: een getuige van Wereldoorlog II

De 3,5 km lange Antitankgracht strekt zich uit van aan de Dijle ter hoogte van de Keerbergsessteenweg (Hansbrug) tot aan de Wijgmaalsessteenweg te Wakkerzeel (Haacht). Ze werd naar aanleiding van de Tweede Wereldoorlog in 1939 uitgegraven als onderdeel van de KW-linie. Dit was een verdedigingslinie die zich uitstrekte van Koningshooikt tot Waver en die opgetrokken werd om de pantserdivisie van het Duitse leger tegen te houden. De KW-linie bestond uit verschillende elementen: een railveld (vijf rijen railsegmenten van 2,8 m tot 3,2 m lengte die 2 m diep in de grond gedreven zijn), twee opeenvolgende bunkerlijnen en aaneengesloten Cointetelementen. Dit zijn rollende, stalen hekken, bestaande uit elementen van 2,7 m breedte, 2,5m hoogte en 3,35 m diepte die door d.m.v. stalen kabels verbonden waren en verankerd aan betonnen bakens.

Alleen in Haacht bestond de KW-stelling uit een antitankgracht met muur. Het doel was om naar analogie met het tijdens de Eerste Wereldoorlog onder water zetten van de IJzervlakte, ook een gebied van ca. 700 ha weilanden richting Werchter te laten overstromen met water van de Dijle. Door het water van de Dijle in de antitankgracht te laten lopen, kon men het water van circa 6 m tot 9,5 m doen stijgen en zodoende een groot gedeelte van deze vlakte laten onderlopen.

De antitankgracht bestaat uit een 3,5 m hoge steunmuur in beton (bovenaan 80 cm breed, onderaan 2.5 m). De bovenkant van de muur ligt op 10 m boven de zeespiegel. Ze is geflankeerd door een voorliggende gracht waarvan de uitgraven grond achter de muur werd opgeworpen, waardoor een brede dijk ontstond. Tevens werd er een stuwdam aan de monding van de gracht in de Dijle aangelegd, zowat 100 m stroomopwaarts van de Hansbrug, en verscheidene kleine sluizen en onderaardse hevels, die verdeeld zijn over de ganse lengte van de gracht.

Het geheel werd gebouwd in 50 dagen tijd van 3 oktober tot 23 december 1939 door 2 aannemers en 1000 arbeiders aangevuld met geniesoldaten. Op de ochtend van de 10 mei 1940, de dag van de Duitse inval, begonnen manschappen van de 4de directie Genie en Versterkingen, geholpen door zo'n duizend arbeiders, met de bouw van een tijdelijke, uit zandzakken bestaande stuw op de Dijle. Ondanks de verwarring veroorzaakt door de Duitse luchtaanvallen, terugtrekkende soldaten en vluchtende burgers bereikte het water vijf dagen later het voorziene inundatiepeil (9,5 m). Er zal echter geen slag geleverd worden omdat de Franse generaal Bilotte na de doorbraak van de Duitsers bij Sedan besloot de geallieerde troepen terug te trekken.

De Antitankgracht nu

Na de Tweede Wereldoorlog werden de militaire dienstbaarheden opgeheven. Langs het grootste gedeelte van de dijken werden Canadapopulieren aangeplant en nam stilaan de natuur de overhand. Na verloop van tijd zag de antitankgracht er dermate 'groen' uit dat ze in 1974, in het ontwerp van gewestplan, werd ingedeeld bij 'natuurgebied'. In 1992 werd het eerste perceel van de Antitankgracht aangekocht en momenteel is het grootste deel van de gracht in beheer van Natuurpunt.

Al het bovenstaande was dan ook aanleiding om de Antitankgracht in 1998 als monument en in 2001 definitief als natuurgebied te erkennen.

Door de jaren heen was de Antitankgracht echter in verval geraakt. Het noordelijke deel van de gracht was één groot stort en meer dan 50 jaar bladval in de gracht deed de rest stilaan dichtslibben. Het reguliere beheer van wat snoeien en maaien om wandelpaden open te houden, volstond niet meer.

Daarom werd eind 2005 samen met Natuurpunt, de gemeente Haacht, Hagok en de VLM besloten een natuurherinrichtingsproject te starten. Het doel was om de natuurwaarde van het gebied op te waarderen en een onthaalsite in te richten die de historische waarden (bunker, sluis, site van Roost...) beter tot zijn recht zou doen komen. Delen van de lange gracht werden geruimd en door middel van dammen opgedeeld in kleinere watervolumes die 's zomers ook droog kunnen komen te staan. Het doel hiervan is deze delen visvrij te kunnen houden ten voordele van de amfibieën waaronder de kamsalamander. Bijkomend werden er tevens 2 poelen aangelegd. Dankzij een begrazingsproject met schapen worden grote delen onderhoudsvriendelijk beheerd.

Momenteel loopt er nog een nieuw landinrichtingsproject i.s.m. Natuurpunt, de gemeente Haacht en de VLM om de Antitankgracht en de site van Roost beter te ontsluiten, de wandelpaden te verbeteren en ecologisch en cultuurhistorisch op te waarderen.

Vandaag kan je gans het jaar door een prachtig natuurmonument bezoeken met infoborden over de natuur en zijn historiek. De Antitankgracht is rijk aan allerlei waterplanten: waterviolier, gekroesd fonteinkruid, kikkerbeet, waterdrieblad, glanzend fonteinkruid... Op de oevers en in vochtige zones staan o.a. valse voszegge, echte voszegge, gele lis, grote waterweegbree, watermunt, moerasspirea, waterzuring en zo veel meer. Op de muur zelf staan soorten zoals dikkopmos, groot muursterretje, muurpeper en eikvaren. Allerlei amfibieën waaronder de groene en bruine kikker, alpenwatersalamander, kleine watersalamander en de zeldzame kamsalamander,... voelen er zich thuis.

Er worden aan de Antitankgracht ook heel wat broedvogels waargenomen: bosrietzanger, grote gele kwikstaart, koekoek, goudhaantje, groenvink, spotvogel,...

Kortom de Antitankgracht en de site van Roost - zeker en bezoekje waard! Doe het op de focusactiviteit van zondag 11 mei 2014.

Zie ook p. 12 in dit tijdschrift.

Zondag 11 mei 2014, 14u00

Brug over Dijle, Keerbergsesteenweg, Haacht

Info: Richard Soille,

0486 36 90 52 - 016 43 62 57, richard@soille.be

Antitankgracht in herfstkleuren. Foto Luc Bijns

20 jaar natuurbeheer in het Wijgmaalbroek

Grootste

In 2014 viert het natuurbeheer in het Wijgmaalbroek zijn twintigjarig bestaan. Het Wijgmaalbroek bevindt zich ten noorden van Leuven in de linkeroeverkomgrond van de Dijle. Het gebied wordt doorsneden door het fietspad tussen Rotselaar en Wijgmaal, en is ook wel bekend als de Rock Werchterroute.

Een intact komgrondsysteem zoals in de Doode Bemde, ten zuiden van Leuven, is niet meer aanwezig in het gebied. Typische vegetaties van deze gebieden zijn de zogenaamde grote zeggenvetaties, elzenbroekbossen, vogelkers-essenbossen en dottergraslanden. De ontwatering voor de vee- en de populierenteelt heeft deze vegetaties doen inkrimpen. De bedoeling van het beheer is om ze terug meer kansen te geven. Daarnaast geeft de aanwezigheid van houtkanten, knotwilgenrijen en hagen structuur aan het landschap. Het is een bosrijk gebied, met veel hakhoutbosjes en populierenaanplanten. In het populierenbos het Rottenbos (4 ha) stellen we vast dat aan de voeten van de stilaan afstervende populieren inheemse bomen opschieten. Door de grote hoeveelheden staand dood hout en het herstel van mantel- en zoomvegetaties dragen deze bossen erg bij tot het biodiversiteitsbehoud.

Het beheer heeft ook zeer veel aandacht voor verschillende diersoorten. Die zijn gebaat met een structureel diverse omgeving met veel overgangen. Met name in de percelen van het Rietensveld (3 ha), die in 2006 van het OCMW verworven werden, wordt al jarenlang gewerkt aan een zgn. parklandschap: een kleinschalige afwisseling van geïsoleerde bomen en bosjes binnen grasland en ruigte.

Een infobord aan een perceelgrens van Wijgmaalbroek. Foto's Mark Lehouck

Zandgroeve Ganzeman (Neerijse) zoekt werkvolk

De zandgroeve Ganzeman (ook gekend als Groeve Vranckx) in Neerijse is dé sterkhouder voor de kwetsbare populatie van vroedmeesterpad op het plateau tussen Voer en Dijle. Dit padje is al vele decennia het zorgenkind van natuurbeschermers in de streek omdat het een soort is die het moet hebben van een pioniersomgeving, zowel op land als in het water. In zo'n omgeving heeft het beestje minder te duchten van andere amfibiesoorten als gewone pad. Daarom is Hyla al tien jaar bezig om de dynamiek in de zandgroeve te behouden door te graven en de bodem vrij te houden van boomopslag, vooral van de gevreesde robinia. De groeve is in beheer bij Natuurpunt en er wordt gehoopt op een spoedige aankoop.

En misschien is de zandgroeve op lange termijn ook een stapsteen naar meer natuur op het plateau. De realisaties in een gebied als

het Rosdel (Hoegaarden) doen velen dromen, en ons ook. Op dit ogenblik pikken we in op wandelingen georganiseerd door anderen. Zo hebben de Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud onlangs een Zwarte Jean-wandeling gedaan langs het Wolkenbergbos en de zandgroeve langs de Oude Trambeding, die ook in beheer bij Natuurpunt is.

Het beheer zal vanaf nu meer worden opengetrokken naar Natuurpunt-afdeling VIJL en de Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud, evenals naar Hyla. We organiseren in 2014 bijna maandelijks werkdagen. Er is genoeg te doen om een nieuwe werking uit de grond te stampen! Als je in Neerijse/Leefdaal/Korbeek-Dijle woont, graag opslag uittrekt, rommelt in het zand en dies meer, altijd welkom om ons prille team te versterken. Het beheer is volledig anders dan in andere reservaten, wat op zich al heel leuk is!

Natuur.gebied van de stad Leuven viert feest op 18 mei

Dit beheer bevordert de natuurlijke uitbreiding van sleedoorn, de waardboom van de sleedoornpage. Deze vlinder komt op enkele plaatsen in het Wijgmaalbroek voor. We noemen dit bos intussen dan ook het Parkbos.

Waarschijnlijk de bekendste soort uit het Wijgmaalbroek is de kamsalamander, die vertoeft in iets grotere en vegetatierijkere zonbeschenen poelen. In 1996 werd met de schop een poel gegraven, die na enkele jaren werd gekoloniseerd door de kamsalamander. In 2010 werden dankzij het Europese SOLABIO-project 5 nieuwe poelen gegraven die nieuwe kansen voor deze sympathieke waterbewoner bieden. De soort houdt van een groep van poelen bijeen. Drie poelen werden in onze zgn. paardenweide aangelegd, die zijn naam niet gestolen heeft. Een lokale paarden- en ponyfokker helpt hier mee aan het beheer. De teller staat nu op 7 poelen. Vermeldenswaardig is de aanleg in 2012 van twee poelen door de plaatselijke wildbeheerseenheid, die van grote betekenis zijn als stapsteen tussen de reeds bestaande poelen.

De huur van het eerste perceel (in Rotselaar) op 21 april 1994 luidde een gestage uitbreiding van de verwervingen in. Op dit ogenblik wordt zo'n 15 ha beheerd. Op korte tijd werden tussen 2005 en 2008 grote oppervlaktes verworven. Dit heeft de dynamiek van de vrijwilligersploeg een serieuze boost gegeven: de conservator kon een nieuw project voorstellen dicht tegen de dorpskern van Wijgmaal, wat een aantal jonge Wijgmalenaren over de streep heeft getrokken om mee te helpen aan natuurbehoud.

Viering 10 jaar Wijgmaalbroek op zondag 30 mei 2004. Foto Mark Lehouck

*Boven: terreinbezoek aan onze kamsalamanserpoelen in het kader van het 'Solabio project Wijgmaalbroek' op 14 september 2010. Foto Mark Lehouck
Onder: Hakhoutbeheer. Foto Mark Lehouck*

We willen langs deze weg alle vrijwilligers die hebben geholpen met de beheersdagen en de wandelingen van harte bedanken en hopen dat ze er nog eens 20 jaar voor gaan!

Op de Wijgmaalbroekdag van 18 mei ontvangen we je met verschillende georganiseerde wandelingen en activiteiten. De wandelingen worden afgesloten in ons weidecafé op de paardenweide.

Afspraak: start om 14u00 uur aan de kerk van Wijgmaal.

Info: Mark Lehouck, 016 44 49 36, mark_lehouck@hotmail.com

Facebook: www.facebook.com/natuurpuntleuven.

www.facebook.com/groups/zandgroevenganzeman • www.natuurpuntvjl.be/index.php?n=Natuurgebieden.Zandgroeve • Info: thomas.vdberghe@gmail.com

Werkdagen

Plaats van afspraak:

Groeve Ganzeman,
Kruispunt Ganzemanstraat-Kleine Puystaat, Neerijse

De data zijn:

- 22 maart 2014, 14u00-18u00
- 12 april 2014: Hyla-werkdag, 9u00-16u00.
Deze dag is onze mini-focus-activiteit. Kom jij ook meehelpen?
- 24 mei 2014, 14u00-18u00
- 21 juni 2014, 14u00-18u00

Cursus Natuur.Ranger Midden-Brabant

Wil je graag meewerken aan natuur in Kampenhout, of mee kunnen gidsen? Wil je meer inzicht en vaardigheid verwerven omtrent het beheer van de Natuurpunt-gebieden? Of heb je gewoonweg interesse voor natuur, landschap en erfgoed in het algemeen?

Dan is deze cursus iets voor jou! Met 5 theoretische lessen en 4 belevingsactiviteiten in onze natuurgebieden laten we je proeven van topnatuur in Midden-Brabant. We brengen je naar de mooiste plekjes, tonen je onze strafste planten en beesten, laten je proeven van natuurbeleving aan je achterdeur.

Wanneer?

Dinsdag 18 maart	Les 1	Landschapsecologie
Vrijdag 21 maart		Steenuilwandeling
Zondag 30 maart		Voorjaarsbloeiertocht
Dinsdag 1 april	Les 2	Natuurbeheer
Zondag 6 april		Natuurbeheer in de praktijk
Dinsdag 15 april	Les 3	Biodiversiteit 1
Zondag 27 april		Vroege vogelwandeling + ontbijt
Dinsdag 6 mei	Les 4	Biodiversiteit 2
Dinsdag 20 mei	Les 5	Gidsen in natuurgebied
Zondag 8 juni		Walk for Nature

Waar?

Zaal Pax, Brouwerijstraat 6, Kampenhout
telkens van 19u30 tot 22u00

Kostprijs:

€ 20 (Natuurpuntleden), € 44 (niet-leden)
Te storten op op BE09 5230 4522 9357
Met vermelding 'cursus NatuurpuntRanger'

Inschrijven en meer info:

www.natuurpuntkampenhout.be of
Hans Marijns, 0473 73 03 10.

Let op: het aantal plaatsen is beperkt tot 20 deelnemers.

Cursus Natuurbeheer Midden-Brabant

- Waarom zijn fosfaten en nitraten belangrijk?
- Waar komt het water vandaan waarvan planten en vegetaties leven?
- Hoe leg je best een poel aan?
- Hoe beheer je een bosje van 2 hectare in een open landschap?...

Op deze en nog vele andere vragen krijg je een antwoord in deze basiscursus Natuurbeheer. Doorheen 7 theorielessen en 3 terreinbezoeken (dinsdagavonden - april tot juni) maak je kennis met de verscheidenheid aan natuurtypes die Vlaanderen rijk is: bos, grasland, moeras, maar ook stedelijke natuur...

Cursus: € 60 niet-leden
€ 54 leden van Natuurpunt

Periode: april t.e.m. juni

Locatie: GC de Wildeman (zaal de Nok), Schoolstraat 15, Herent telkens om 19u30

Contact: Inge Van de Voorde, 0477 76 50 84

Meer info en inschrijven via:

www.natuurpunt-herent.be
www.natuurpuntkampenhout.be
www.natuurpuntkortenberg.com

Start 2014 Natuurpunt Bertem, Leefdaal, Korbeek-Dijle

Alle Natuurpunt-leden van Bertem, Leefdaal en Korbeek-Dijle zijn uitgenodigd op de startontmoeting van woensdag 26 februari om 20u00. De kerngroep van Natuurpunt heet jullie welkom in zaal De Vleugt in het gemeentehuis en voorziet wat lekkers.

Tijdens deze startontmoeting zal het jaarprogramma samengesteld worden en zullen een aantal thema's in werkgroepen voorgesteld worden.

Thema's zijn o.a.: natuurbeheer, natuurbeleving, zwerfvuil, het nut van bijen, trage en holle wegen...

Begin februari worden alle leden hiervoor nog schriftelijk uitgenodigd.

Tot dan!

Afspraak: 26 februari om 20u00

in zaal De Vleugt van gemeentehuis, Bertem

Info: Marita Tomballe, 0486 61 38 89 en
Myriam Middelkamp, 0472 92 04 85

500e lid Natuurpunt in Herent gevierd!

Tijdens onze jaarlijkse algemene kennisquiz (met 62 deelnemende ploegen) op 7 december j.l. werd het 500e Herentse lid van onze vereniging gewonnen: mevrouw Christine Heremans! De dochter van de gelukkige (cadeau van dochter aan moeder) ontvangt een feestpakket uit de handen van onze voorzitter.

De Herentse afdeling bewijst hiermee dat haar jarenlange inzet om Natuurpunt in het dorpsbeeld te integreren zijn vruchten begint af te werpen. Het maatschappelijk draagvlak ten opzichte van de natuurbescherming is nooit zo groot geweest als nu. Ook het aantal actieve leden die de dagelijkse werking van onze afdeling dragen was nooit zo sterk als nu!

Het bestuur van Natuurpunt Herent ziet hier een positieve stimulans in om door te gaan en hopelijk kunnen we in 2014 uitkijken naar het 600e gezin dat onze vereniging een warm hart toedraagt!

KIEMWERKING JNM

Omdat er in Midden-Brabant geen JNM-werking is, sluiten jongeren uit deze streek zich aan bij een naburige JNM-afdeling. De activiteiten zijn voor de deelnemers uit Midden-Brabant soms redelijk ver van huis, daarom hebben Natuurpunt Herent en Kortenberg een lokale JNM-werking opgestart met boeiende activiteiten voor jongeren tussen 10 en 16 jaar.

Voorbeelden van zo'n kiemwerkingsactiviteiten:

- Vetbollen en pindasnoeren maken
- Dag van de Natuur: hooien, bomen planten,...
- Educatief natuurbeheerspel
- Bosspel
- Uilentocht
- Rangerweekend

Is dit iets voor jouw zoon of dochter?
Laat ons iets weten!

Contact: lies.natuurpuntherent@gmail.com

